

PM 2015:135 RIV (Dnr 010-585/2015)

Moderniserad studiehjälp (SOU 2013:52)

Remiss från Utbildningsdepartementet

Remisstid den 10 september 2015

Borgarrådsberedningen föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande.

1. Som svar på remissen ”Moderniserad studiehjälp (SOU 2013:52)” hänvisas till vad som sägs i stadens promemoria.
2. Paragrafen justeras omedelbart.

Föredragande borgarrådet Olle Burell anför följande.

Ärendet

Regeringen beslutade den 22 december 2012 att tillkalla en utredare med uppdrag att föreslå hur studiehjälpen kan effektiviseras och moderniseras samt hur den grupp som idag studerar med aktivitetsersättning eller förlängt barnbidrag ska kunna ersättas via studiestödssystemet. Utgångspunkten i betänkandet är att modern studiehjälp ska vara renodlad, ändamålsenlig, enhetlig samt inkluderande, och därför behöver studiehjälpens karaktär av studiestöd stärkas. Det familjepolitiskt präglade extra tillägget inom studiehjälpen föreslås avvecklas och ersättas med gymnasiebidrag och föräldratillägg som ska administreras av Försäkringskassan.

Förslagen innebär bland annat att belopp och inkomstgränser anpassas till dagens inkomst- och kostnadsnivå, att administrationen av bidragen till inackordering görs enhetlig samt att studiestödet i möjligaste mån även inkluderar studerande med funktionsnedsättning.

Remissen finns att läsa i sin helhet på [Regeringens hemsida](#).

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, socialnämnden och utbildningsnämnden samt Rinkeby-Kista stadsdelsnämnd, Skärholmens stadsdelsnämnd och Älvsjö stadsdelsnämnd.

Stadsledningskontoret anser att det är positivt ur likabehandlingssynpunkt med ett samlat ansvar för inackorderingsstödet hos staten samt att förslaget innebär att den utbildningspolitiska dimensionen av studiehjälpen renodlas. Stadsledningskontoret vill uppmärksamma att övergången från aktivitetsstöd till studiebidrag för gymnasieelever med funktionsnedsättning kan resultera i en sämre ekonomisk situation för dem och att detta kan behöva ytterligare översyn.

Socialnämnden anser liksom stadsledningskontoret att det är positivt att stödet renodlas till ett reellt studiestöd och att det betalas ut direkt till ungdomarna. Det är angeläget att ungdomar med funktionsnedsättning har samma möjligheter att bedriva gymnasiestudier vilket förslagen till regelförändringar stärker. Vidare är det viktigt att ge stöd till unga föräldrar som vill studera.

Utbildningsnämnden anser det positivt med ett renodlat och enhetligt system samt att det i möjligaste mån inkluderar studerande med funktionsnedsättning. Vidare välkomnas förslaget gällande nytt regelverk knutet till olovlig frånvaro.

Rinkeby-Kista stadsdelsnämnd anser att förslagen bidrar till lika villkor för studerande på gymnasienivå, vilket är positivt. Det är vidare positivt att det finns förslag om extra inackorderingsstöd för elever med funktionsnedsättning samt att reglerna för skolskjuts för alla elever blir jämförbara, oavsett om de har sin skolgång på kommunal eller fristående skola.

Skärholmens stadsdelsnämnd ser positivt på förslagen och stödjer särskilt införandet av föräldratillägg, ett enhetligt inackorderingsstöd, hantering av ogiltig frånvaro och rätt till svensk studiehjälp vid studier utomlands. Förvaltningen vill uppmärksamma att de finns ungdomar som idag klarar sin försörjning som bor på boenden, som kan komma att bli lidande vid förändring från aktivitetsersättning till studiebidrag.

Älvsjö stadsdelsnämnd ställer sig positiv till förslagen, förutom delen att studiebidraget föreslås betalas ut till den studerande. Studiebidraget bör även i fortsättningen betalas ut till vårdnadshavaren så länge den studerande är omyndig.

Mina synpunkter

Regeringens utredning (SOU 2013:52) Moderniserad studiehjälp innebär en rad intressanta förslag om förbättringar med syfte att förenkla och renodla studiestödet till unga. Många av förslagen har mottagits väl av stadens remissinstanser och de anser att om förslagen till regelförändringar blir verklighet kan det komma att innebära en väsentlig förbättring för unga med funktionshinder, unga som får inackorderingsbidrag och unga föräldrar som studerar. Jag vill särskilt lyfta fram de synpunkter som finns i stadsledningskontorets och socialförvaltningens tjänsteutlåtanden som dels välkomnar att studiestödet betalas ut till den unge själv och att ett enhetligt inackorderingsstöd samlas hos staten, dels varnar för att det kan bli en ekonomiskt sämre situation för de gymnasieelever med funktionshinder vilka går från aktivitetsstöd till studiestöd. Vidare vill jag uppmärksamma utbildningsnämndens tillstyrkande om att göra ogiltig frånvaro kopplad till beivrande av studiestöd.

Jag föreslår att borgarrådsberedningen föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande.

1. Som svar på remissen ”Moderniserad studiehjälp (SOU 2013:52)” hänvisas till vad som sägs i stadens promemoria.
2. Paragrafen justeras omedelbart.

Stockholm den 2 september 2015

OLLE BURELL

Bilaga

Betänkandet Moderniserad studiehjälp, sammanfattning

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Remissammanställning

Ärendet

Studiehjälpen utformades under 1960-talet och har under åren endast genomgått smärre justeringar och behovet av en modernisering är därför stort. Regeringen beslutade den 22 december 2011 att tillkalla en särskild utredare med uppdrag att föreslå hur studiehjälpen kan effektiviseras, moderniseras och renodlas.

Utbildningsdepartementet har remitterat utredningen ”Moderniserad studiehjälp” (SOU 2013:52) till Stockholms stad.

Studiehjälpen har som mål att undanröja ekonomiska, geografiska och sociala hinder för studerande på gymnasial nivå. Den utgår till elever som är under 20 år och studerar på heltid i gymnasieskolan, på folkhögskola, kommunal vuxenutbildning (komvux) och vissa andra utbildningar. Studiehjälpen har tre komponenter: studiebidrag, extra tillägg och inackorderingstillägg.

Utredningen har haft i uppdrag att föreslå hur studiehjälpen kan effektiviseras, moderniseras och renodlas. Utgångspunkten är att en modern studiehjälp ska vara renodlad, ändamålsenlig, enhetlig och inkluderande. Uttalat familjeekonomiskt motiverade inslag ska utmönstras så att studiehjälpens karaktär av studiestöd stärks. Belopp och inkomstgränser bör anpassas till dagens nivåer. För att göra stödet mer förutsägbart och höja rättsäkerheten bör ansvaret för inackorderingsstödet samlas och göras enhetligt. Vidare bör studiehjälpen inkludera studerande med funktionsnedsättning.

I betänkandet (U2013/4160/SF) föreslår utredningen att:

- Studiebidrag ska utgå för faktisk studietid. Besparingen på 240 miljoner kronor ska finansiera förbättrat stöd för ekonomiskt svaga hushåll i målgruppen.
- Rätten till svensk studiehjälp för utlandsstudier bör ändras så att den är densamma inom EES och i Schweiz.
- Ansvaret för inackorderingsstödet samlas hos staten genom CSN för att få ett enhetligt regelverk och därmed ett likvärdigt stöd. Därmed flyttas ansvaret för inackorderingstillägget från kommunen till CSN och statsbidraget till kommunerna, motsvarande 249 mnkr, hålls därmed inne.
- Bidraget till dagliga resor mellan bostad och skola för elever i utlandet tas bort. Vidare ska ersättning för dagliga resor och inackorderingsstöd inte kunna utgå samtidigt.
- Elever som, till följd av funktionsnedsättning, är i behov av hjälp med sina måltider eller av en anpassad bostad på studieorten ska ha rätt till ett extra inackorderingsstöd.
- Det extra tillägg inom studiehjälpen som riktas till gymnasiestuderande ungdomar från resurssvaga hushåll avvecklas. Ett nytt, sökbart och behovsprövat stöd kallat *gymnasiebidrag* införs med högre bidragsbelopp och inkomstgräns. Försäkringskassan ska svara för administrationen.
- Ett särskilt bidrag för unga föräldrar skapas som en förstärkning av gymnasiebidraget.

- Ungdomar med funktionsnedsättning som studerar på gymnasienivå ska få studiehjälp fram till 20 års ålder, istället för förlängt barnbidrag och aktivitetsersättning. Därefter får de rätt till studiemedel med det högre bidragsbeloppet.
- En ordning vid ogiltig frånvaro ska införas som innebär att det indragna studiebidraget blir skäligt i förhållande till omfattningen av frånvaron, samtidigt som elevens skolk beivras på ett tidigt stadium.

Studiebidrag som huvudregel ska utbetalas direkt till omyndiga studerande istället för till deras föräldrar.

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, socialnämnden och utbildningsnämnden samt Rinkeby-Kista stadsdelsnämnd, Skärholmens stadsdelsnämnd och Älvsjö stadsdelsnämnd.

Stadsledningskontoret

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande daterat den 24 juni 2015 har i huvudsak följande lydelse.

Stadsledningskontorets uppfattning är **att ett samlat ansvar för inackorderingsstödet** hos en huvudman (staten) innebär ett enhetligt regelverk och därmed likabehandling mellan kommuner samt mellan skolor med offentliga respektive enskilda huvudmän. Att statsbidraget till kommunerna motsvarande 249 mnkr därmed hålls inne anses rimligt.

Stadsledningskontoret ser även att flera av de föreslagna åtgärderna bidrar till att urskilja familjeekonomiskt motiverade inslag och därmed **renodla den utbildningspolitiska dimensionen av studiehjälpen**.

Stadsledningskontoret vill uppmärksamma att övergången från aktivitetsersättning till studiebidrag för gymnasiestuderande med funktionsnedsättning i vissa fall kan resultera i en **sämre ekonomisk situation**. Förslagen för att begränsa dessa konsekvenser – såsom en statlig sommarjobbssatsning och förändringar av rätten till aktivitetsersättning vid nedsatt arbetsförmåga – kan framstå som otydliga och komplicerade och kan **möjligen behöva ytterligare översyn**.

Sammanfattningsvis konstaterar stadsledningskontoret att betänkandets förslag huvudsakligen bidrar till att effektivisera, modernisera och renodla studiehjälpen och till att den blir ändamålsenlig, enhetlig och inkluderande.

Socialnämnden

Socialnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 9 juni 2015 att hänvisa till tjänsteutlåtandet som svar på remissen samt att överlämna tjänsteutlåtandet till kommunstyrelsen.

Socialförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 11 maj 2015 har i huvudsak följande lydelse.

Det är angeläget att ett studiestöd stimulerar ungdomar till studier i gymnasieskolan. Idag

finns en närmast obefintlig arbetsmarknad för ungdomar som är 16 år och har slutat grundskolan. Möjligheterna att välja att arbeta istället för att studera är därför mycket begränsade. Enligt utredningen har den nuvarande studiehjälpen i alltför hög utsträckning karaktären av ett familjestöd och bör därför **renodlas så att den uppfattas som ett reellt studiestöd**.

Förvaltningen instämmer i att det är viktigt att ungdomar uppfattar att studiestödet är riktat till dem och att de får en tydlig signal att samhället vill stimulera till gymnasiestudier. Förslaget **att utbetalningen av studiestödet ska ske till ungdomarna** själva förstärker denna signal och skapar förutsättningar för att ungdomar får ett ansvar för den egna ekonomin.

Det behöver emellertid finnas ett ekonomiskt **stöd riktat till familjer med svag ekonomi** när deras ungdomar går i gymnasiet. Utredningen föreslår att det nuvarande extra tillägget ersätts med ett nytt sökbart och behovsprövat stöd kallat gymnasiebidrag. Bidragsbeloppet och inkomstgränsen höjs jämfört med det extra tillägget. Den bidragsgrundande inkomsten beräknas enligt i huvudsak samma regler som beräkning av bostadsbidrag.

Det är viktigt att ge **stöd till unga föräldrar att påbörja eller återuppta gymnasiestudier**. Det är bra att ett särskilt bidrag, föräldratillägg, föreslås införas. Idag kan unga föräldrar vara hänvisade till försörjningsstöd för att klara sitt uppehälle vilket medför att de inte kan studera då reglerna för försörjningsstödet inte medger detta. Bidraget ska ge den unga föräldern en ekonomisk standard som i huvudsak är likvärdig den som försörjningsstöd skulle ha gett.

Förvaltningen anser att det är angeläget att **ungdomar med funktionsnedsättning har samma möjligheter** att bedriva gymnasiestudier som andra. Nuvarande stödsystem har brister vad gäller stöd till dessa ungdomar. Utredningen föreslår att ett kompletterande bidrag införs till elever som studerar på annan ort och har merkostnader på grund av sina funktionsnedsättningar. Detta är ett viktigt steg för att skapa samma förutsättningar för alla ungdomar att studera och därmed få möjlighet till eventuellt fortsatta studier eller ett arbete.

Ytterligare en angelägen förändring som likställer ungdomar med funktionsnedsättning med andra föreslås. Ungdomar som på grund av sin funktionsnedsättning har fått sin skolgång förlängd får idag ekonomisk ersättning i form av förlängt barnbidrag eller aktivitetsersättning istället för studiebidrag. Nuvarande system har medfört att personer med funktionsnedsättning som fått sin skolgång förlängd **gjorts långvarigt beroende av socialförsäkringsystemet**. Ungdomar som studerar på gymnasienivå föreslås få studiehjälp istället för förlängt barnbidrag och aktivitetsersättning till och med första kalenderhalvåret det år han eller hon fyller 20 år. Därefter ska de kunna få studiemedel med det högre bidragsbeloppet under den tid som de avslutar sina studier.

Reformen medför den ekonomiskt största förändringen för ungdomar i åldern 19-20 år som hittills kunnat få aktivitetsersättning, men som nu föreslås få studiehjälp. För att begränsa de ekonomiska konsekvenserna för denna grupp föreslås en statlig sommarjobbssatsning för studerande som fått sin skolgång förlängd till följd av en funktionsnedsättning.

Utbildningsnämnden

Förvaltningen instämmer i de föreslagna förändringarna och välkomnar förslagen om att administrationen av **bidragen till inackordering görs enhetlig** samt att studiestödet i möjligaste mån även inkluderar studerande med funktionsnedsättning. Även den föreslagna överlämna förvaltningens tjänsteutlåtande till kommunstyrelsen som svar på ordningen gällande **olovlig frånvaro** välkomnas då förslaget innebär att skolk beivras på tidigt stadium samt att det indragna beloppet sätts i relation till frånvarons omfattning.

Utbildningsförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 11 maj 2015 har i huvudsak följande lydelse.

Rinkeby-Kista stadsdelsnämnd

Rinkeby-Kista stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 16 juni 2015 att tjänsteutlåtandet utgör svar på remissen.

Rinkeby-Kista stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 3 juni 2015 har i huvudsak följande lydelse.

Vad gäller de avsnitt som berör stadsdelsnämndens ansvarsområde, är förvaltningen positiv till förslagen om studiehjälp för elever med funktionsnedsättning, eftersom **de bidrar till lika villkor för studerande på gymnasienivå**. Att ungdomar med funktionsnedsättning som studerar på gymnasiet ska få studiehjälp, i stället för förlängt barnbidrag och aktivitetsersättning, välkomnar förvaltningen särskilt. Andra värdefulla förslag är att **elever med funktionsnedsättning vid behov ska ha rätt till ett extra inackorderingsstöd** och att **reglerna för skolskjuts** för elever på fristående gymnasiesärskolor och elever på kommunala gymnasiesärskolor blir jämförbara. Vidare är förvaltningen positiv till förslagen om **ett gymnasiebidrag och ett föräldratillägg** samt att beloppen inom **studiehjälpen generellt höjs**.

Skärholmens stadsdelsnämnd

Skärholmens stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 16 juni 2015 att lämna förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Skärholmens stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 27 maj 2015 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen ser positivt på de förslag och synpunkter som utredningen presenterar och instämmer att studiestödets karaktär som sådan behöver effektiviseras, moderniseras och renodlas samt att ett viktigt led i detta arbete sker genom **renodlingen av den utbildningspolitiska dimensionen** och revideringen av dagens inkomst och kostnadsnivåer.

Förvaltningen anser vidare att studiestödets karaktär skulle stärkas om bidraget enbart betalades ut under läsåret och direkt till den studerande själv.

Förvaltningen stödjer också förslagen om **införandet av föräldratillägg**, ett enhetligt inackorderingsstöd, hantering av ogiltig frånvaro och rätt till svensk studiehjälp vid studier utomlands.

För hushåll som söker ekonomiskt bistånd är det viktigt att ett resonemang förs om det extra tillägget ska upptas som inkomst vid hushållets normberäkning eller ej. Att detta klargörs och tydliggörs är viktigt för socialtjänstens arbete vid beräkningen av familjens försörjningsstöd.

Förvaltningen vill även uppmärksamma att det finns **ungdomar med**

funktionsnedsättningar som idag bor på boenden och klarar sin egen försörjning. Om ungdomarna nu framöver får studiebidrag istället för aktivitetsersättning så är detta inte fördelaktigt för deras ekonomi.

Älvsjö stadsdelsnämnd

Älvsjö stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 17 juni 2015 att stadsdelsnämnden överlämnar stadsdelsförvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Älvsjö stadsdelsförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 1 juni 2015 har i huvudsak följande lydelse.

De förändringar som föreslås i betänkandet är framförallt att resurser förs över från det generella studiebidraget till de riktade studiestöden till ekonomiskt svaga hushåll. Studiebidraget renodlas därmed till ett utbildningspolitiskt stöd. Gymnasieungdomar upp till 20 år med funktionsnedsättning förs in i systemet och får studiebidrag i stället för förlängt barnbidrag och aktivitetsersättning. Förslaget innebär också att studiebidraget utbetalas till den studerande, istället för till vårdnadshavaren, även om hen är omyndig.

Förvaltningen är positiv till förslaget, förutom att studiebidraget även i fortsättningen bör betalas ut till vårdnadshavaren så länge som den studerande är omyndig.